

«La guerra fa sentir vulnerable tothom»

L'antropòloga catalana Mercedes Fernández-Martorell ha impartit un màster sobre conflictes a Palma

LL.LORENZO. Palma.

—La naturalesa humana ens du a guerrear?

—Pens que els humans tenim cadascú una capacitat d'energia que distribuïm com volem i que també podem distribuir per guerrear. A ningú no li costa matar un altre ésser humà, basta agafar un martell i gastar-hi les energies. Ara, el que succeeix és que com a espècie el que més ens caracteritza és que ideem maneres per no aniquilar-nos. També és cert que al llarg de la història de la humanitat se'ns ha ensenyat en funció de la guerra, és a dir, en com distribuir les energies i quins sistemes de categories i jerarquies establir. Clar, ara ens demanem si les guerres són allò més idoni.

—Llavors, què ens du a les guerres, la lluita pel territori?

—Les altres espècies lluiten pel territori, però els humans no tenim la necessitat de lluitar entre nosaltres, podem utilitzar la capacitat de simbolització, de dialogar, de convenir, de pactar, perquè tenim un llenguatge superior al d'altres espècies. Si feim servir el de la força ens col·locam al mateix nivell que la naturalesa d'altres espècies que no és la nostra. L'origen de la guerra dels humans és que la nostra identitat és producte d'un procés de simbolització que ens identifica com a tanzanès, català o italià. Llavors, en lloc de veure'ns com a pertanyents a una mateixa espècie ens veiem com a pertanyents a un

món local i vivim enfrontats a un altre món local, però en el segle XXI haurem de passar a adscriure'ns com a espècie i no just en el món local.

—I on emmarcau la resposta social a la guerra de l'Iraq?

—Actualment, crec que per part del conjunt de les poblacions hi ha un esforç important per aprendre de conviure entre cultures diferents. La incongruència és que a un alt nivell polític no s'ha sabut donar un sistema d'aliances que eviti aquesta guerra i que no ha estat entesa en cap sentit, ni tan sols en el de defensa, com va ser entesa la de la invasió de

«L'origen de la guerra és la identificació exclusiva amb un món local i no amb l'espècie»

«La resposta a la guerra al·ludeix a una població amb més alt nivell intel·lectual que els governants»

«Aquest canvi de mentalitat ha de derivar cap a un altre tipus de democràcia»

Mercedes Fernández-Martorell pensa que la democràcia participativa és una sortida.

Foto: JOANA PÉREZ.

occidental que a l'àrab?

—Sí, clar. No perquè siguem superiors al món àrab, però sí perquè tenim altres sistemes polítics que ens permeten expressar amb major tranquil·litat allò que pensam sobre la situació que vivim. Si tinguéssim governs més dictatorials tendriem un problema més prioritari i no entrariem a discutir temes més generals.

—Com s'ha arribat a aquest nivell d'autocràtica?

—Aquí l'antropologia ha tengut un paper molt important, perquè ha sabut comunicar el respecte a l'altre, valor assumit per les poblacions perquè són òbvies.

—I el respecte a l'altre pesa més que l'expansió dels valors occidentals que representaria Estats Units?

—Sí, perquè la població té consciència que som privilegiats i que l'altre també té dret a la seva supervivència. El fet de tenir les necessitats bàsiques cobertes, ens permet reflexionar més sobre què volem.

—I cap a on deriven aquests canvis de mentalitat?

—Cap a una situació en la qual participi tota la societat en el sistema, no com en l'actual que governs com el d'Estats Units just són elegits amb un 30% de participació electoral. Per exemple, la democràcia participativa és una sortida.

Kuwait. La ciutadania denuncia que el seu esforç col·lectiu diari no té reflex en les altes instàncies polítiques.

—Fins a quin punt la resposta es deu a la por que té la societat de ser objecte en el futur d'una agressió militar?

—També aquesta és una de les raons de la resposta social, perquè la guerra ha generat vulnerabilitat. Si no hi ha pacte social, això és la llei de la selva. A més, aquesta resposta social al·ludeix a unes poblacions que estan a un nivell intel·lectual superior que els seus dirigents.

—És per això que la reacció ha estat major al món